

Shvartze Chassuna

Tytułowy „czarny ślub” to zwyczaj znany od wieków i kultywowany współcześnie. Zapraszamy do przeczytania tekstu rabina Davida Bermana z działu naukowego MGW o prześlągalnym rytuale religijnym, który – być może – został zorganizowany w getcie warszawskim w 1941 r.

22 maja 2020

Pod koniec marca tego roku na przedmieściach Tel Awiwu miało miejsce niezwykle wydarzenie. Na cmentarzu, obok grobu wielkiego rabina i przywódcy poprzedniego pokolenia została przeprowadzona ceremonia ślubna dla dwóch sierot. Powodem tego dziwnego zdarzenia był wirus, który w ostatnim czasie nęka świat.

Ten niezrozumiały zwyczaj panował w czasach zarazy i katastrof na przestrzeni wieków. Propozycja zorganizowania takiego ślubu pojawiła się w okresie istnienia getta warszawskiego. Zwyczaj ten znany był w języku jidysz jako „*shvartze chassuna*” – czarny ślub.

Takie śluby miały na celu wzbudzenie bożego miłosierdzia w czasach zarazy. Odniesienia do tego zwyczaju można znaleźć w kilku źródłach. Wczesna wzmianka znajduje się w książce *Otzar kol minhagei Yeshurun*, która wyjaśnia tę procedurę w następujący sposób: „*Kiedy w mieście wybuchnie epidemia, zorganizują ślub dwóch biednych sierot na cmentarzu... Powodem jest to, że w zasłudze dokonania wielkich czynów dobroczynnych i towarzyszenia pannie młodej, zapewnione jest długie życie*„.

Historyczne odniesienie do tej praktyki można znaleźć w *Księdze Pamięci (Yizkor Book)* Żydów z Gorlic na stronie 96 zawierającej relację niejakiego Mordechaja Weinfelda: „*Było zdarzenie, które miało miejsce około 1896 roku, w naszej wiosce wybuchła zaraza, a lekarstwem na jej powstrzymanie było znalezienie pary osób upośledzonych do przeprowadzenia ceremonii*

zawarcia małżeństwa na cmentarzu,,

„W naszej wsi był niepełnosprawny młody człowiek, który nazywał się Lazer i zajmował się noszeniem wody. Dostarczał wiadra wody do domów ze studni w Dworzysku. Ludzie dokładali starań, aby z funduszy społeczności zorganizować jego ślub z niepełnosprawną kobietą. Wszyscy żydowscy mieszkańcy miasta połączyli się w szczęściu. Wyszli z wielką procesją, na czele z rządem „Kozaków” na koniach, towarzysząc im w drodze na cmentarz do przygotowanej tam chupy,,

Podobne zdarzenie można znaleźć w *Księdze Pamięci z Płońska* na stronie 136, kiedy to w czasie epidemii cholery odrodził się zwyczaj zawierania ślubów na cmentarzu. *„Sytuacja utrzymywała się przez kilka miesięcy, a w końcu starszyzna wsi zdecydowała się podjąć drastyczne kroki.. aby zorganizować ślub na cmentarzu. Ceremonia została zorganizowana w południe i z wyjątkiem tych poddanych kwarantannie, prawie wszyscy byli obecni.”*

Choć nie mamy żadnych dowodów na to, że taki ślub faktycznie odbył się w getcie warszawskim, to jednak z dokumentów wynika, że zdecydowanie taka sugestia została wysunięta w odpowiedzi na epidemię tyfusu, która ogarnęła getto w 1941 roku.

Prezes Judenratu, Adam Czerniaków, w swoim wpisie do dziennika z dnia 27 października 1941 r. wspomina o tym niezwykłym pomysle. *„Otrzymałem od rabinów następującą propozycję: Ponieważ epidemia szalejąca w naszym mieście rozprzestrzenia się z dnia na dzień, proponujemy zaraz po zbliżającym się Jom Kippur na koszt publiczny zorganizować na cmentarzu ceremonię ślubu kawalera i panny, oboje będących biednymi ludźmi, jako przebłagalny rytuał religijny. Ten obrządek został zbadany i przetestowany, i z Bożą pomocą z pewnością będzie skutecznym w powstrzymaniu epidemii. Uchwała została uzgodniona na posiedzeniu rady rabinów w dniu 28 września 1941 r.,,,*

Podobnie w archiwum Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie znajduje się dokument z ww. spotkania rabinów, w którym stwierdza się, że zamierzali oni poruszyć ten temat z przewodniczącym Judenratu.

W ramach anegdoty warto wspomnieć, że Emmanuel Ringelblum w notatkach z getta warszawskiego, 20 listopada 1941 r., stwierdza, co następuje: „*Epidemia tyfusu zmniejszyła się nieco, właśnie w zimie, kiedy na ogół się pogarsza. Tempo rozwoju epidemii spadło o około 40 procent... To naprawdę irracjonalne zjawisko, nie ma na to żadnego racjonalnego wytłumaczenia... W każdym razie, epidemia się zmniejszyła.*”

Ringelblum odnosi się do okresu, który nastąpiłby bezpośrednio po planowanej ceremonii ślubnej na warszawskim cmentarzu żydowskim.

David Berman

Bibliografia:

The Warsaw Diary of Adam Czerniakow. Yad Vashem/ Raul Hilberg, 1999

Emmanuel Ringelblum: *Notes from the Warsaw Ghetto*. Pickle Partners Publishing, 2015

Otzar kol minhagei Yeshurun Sefer Plonsk. Israel, 1963

Sefer Gorlitsah: ha-kehilah be-vinyanah uve-ḥurbanah. Israel, 1962

Opracowała Anna Kilian

Zdj. *Otzar kol minhagei Yeshurun* – rozdział 42

Data publikacji: 2020-05-22

Data wydruku: 2023-05-25 12:49

Źródło: <https://1943.pl/artykul/shvartze-chassuna/>